

ПАМ'ЯТІ ДОЦЕНТА М. П. МАКАРИ

З гострим душевним болем колектив історичного факультету Ужгородського національного університету сприйняв звістку про раптову смерть колишнього доцента кафедри історії України, директора Інституту карпатознавства, кандидата історичних наук, доцента Миколи Петровича Макари. Пішла з життя високопорядна людина, знаний науковець і педагог вищої школи, великий життєлюб.

Він народився 18 грудня 1934 року в селі Дубриничі, що на Перечинщині. Його дитинство і юність пройшли в селі Мирча Великоберезнянського округу, куди переїхали батьки. Свої шкільні студії розпочав в часи гортіївської окупації, а закінчив уже за радянської влади. Змалку був навчений до нелегкої селянської праці, але не забував і про навчання. Працював старшим піонервожатим в селі Буківцеве, завідувачем сільської бібліотеки та клубу в Малому Березному і Мирчі. Також відслужив армію, в повітрянодесантних військах.

У 1957 - 1962 роках Микола Макара навчався на історичному факультеті Ужгородського університету. Ще в студентські роки його було обрано секретарем комітету комсомолу університету. Потім була аспірантура. По її закінченні у 1965 році він розпочав науково-педагогічну працю в Ужгородському університеті. Був старшим викладачем (1965-1970) і доцентом (1970-1990) кафедри політичної історії, доцентом кафедри історії України (1992-1996), а ще очолював Інститут карпатознавства (1994-

2000). Нетривалий час (1990-1991) перебував на партійній роботі. З 2001 року і до самої смерті (24 червня) Микола Петрович працював професором кафедри країнознавства Закарпатського державного університету.

Микола Макара був добре відомим вченим. Його перу належить більше 300 наукових, науково-популярних, краєзнавчих і публіцистичних студій (у тому числі 6 монографій). Серед них можна вирізнити кілька основних напрямків.

Найперше він досліджував проблему інтернаціонального виховання населення Закарпаття у перше повоєнне двадцятиріччя. Його вибір був абсолютно логічним, адже наш регіон є полінаціональним. Тому проблема толерантних міжнаціональних стосунків є вкрай важливою. Треба наголосити, що молодий науковець дуже відповідально підійшов до вивчення обраної теми. Він багато часу проводив в архівах у пошуках потрібних джерел, вивчав опубліковані документи і наукову літературу, спілкувався з представниками різних національностей і народностей краю. Результати дослідницьких пошуків апробував, беручи участь у роботі наукових конференцій. Логічним наслідком роботи у згаданому напрямку став захист кандидатської дисертації у червні 1969 року.

У дисертаційній роботі та низці публікацій Микола Петрович переконливо довів, що реальна рівноправність і взаємоповага різних народів Закарпаття стали можливими після визволення краю Червоною армією і возз'єднання його з УРСР. Було вказано й на те, що мирне співжиття різних народів можливе лише у випадку їх рівних можливостей у соціально-економічній, політичній, культурній, релігійній та інших сферах життя. Вчений справедливо наголошував, що питання міжетнічних стосунків повинно завжди бути в полі зору органів державної влади

та державного управління. І весь повоєнний розвиток України та й світу в цілому підтвердив правильність цієї тези.

Зауважимо, що і після захисту кандидатської дисертації історик продовжував займатися проблемою міжнаціональних відносин. Він немало уваги приділяв питанню українсько-словацьких стосунків. Здобутки в цій царині сконцентровані у двох виданнях книги «Карпатами поріднені» (Ужгород, 1997; 1999), написаній у співавторстві з професором Іваном Миговичем. Чимало його розвідок присвячено демографічним та етнічним змінам в структурі населення Закарпаття у повоєнний період, розвитку окремих народів - росіян, румунів, русинів, євреїв, ромів та ін. Додамо, що Микола Петрович був активним учасником усіх заходів,

де обговорювалась проблема міжнаціональних відносин.

Дослідницька робота історика М. Макари не обмежувалася вищенаведеним. Він також велику увагу приділяв вивченню широкого спектру проблем історії Закарпаття, починаючи з 1930-х років. Так, Карпатську Україну розглядав як етап в політичній історії краю. Крім того, у його працях добре висвітлено події 1944 -1946 років (визволення краю, створення і діяльність народних комітетів, здобутки Народної Ради Закарпатської України в галузі економіки, соціальної сфери і культури, наслідки радянсько-чехословацького договору 1945 року тощо). Писав він і про діяльність комуністів, борців-антифашистів, окремі населені пункти Закарпаття... До речі, він був співавтором 2-го і 3-го томів «Нарисів історії Закарпаття» (Ужгород, 1995-2003). Дослідження вченого базуються на джерелах (переважно архівних), мають чітку структуру, логічність і послідовність викладу, легко читаються.

Доцент Микола Макара був відомим педагогом вищої школи (його педагогічний стаж налічує 45 років). Він завжди дуже відповідально підходив до підготовки до кожної зустрічі зі студентами. Постійно удосконалював свою педагогічну майстерність. У нього був диференційований підхід до вихованців. Був

досить суворим, але справедливим. За це його поважали і студенти, і колеги. У контексті до сказаного додамо, що Микола Петрович був людиною щирою, комунікабельною. Щедро ділився своїм багатим педагогічним досвідом з молодшими колегами.

М.П. Макара вирізнявся активністю у громадській роботі. Ще в студентські роки він успішно виконував чимало громадських доручень. Згадаємо тільки той факт, що у 1958 році Микола Макара, як комісар студентського будівельного загону, побував на цілині, в Кустанайській області Казахстану. А ще він був делегатом XIV з'їзду ВЛКСМ (1962), активно працював у Товаристві радянсько-чехословацької дружби, співав в самодіяльній народній чоловічій хоровій капелі університету «Боян», очолював Русинське науково-освітнє товариство, редагував науково-популярний збірник «Руснацький світ», входив до складу редколегії Бюлетня Центру культур національних меншин Закарпаття. І скрізь встигав. Його працездатності дивувались й молодші колеги.

У цей скорботний час висловлюємо найщиріші співчуття рідним і близьким покійного. Світла пам'ять про Миколу Петровича Макару назавжди збережеться в серцях його студентів, колег, знайомих, усіх, хто мав щастя знати його.

**Колектив історичного факультету
Ужгородського національного університету.**